

Araştırma Makalesi

Lise Öğrencilerinin Çizimlerinden “Ödev” Kavramına İlişkin Düşüncelerinin Analizi*

Gülay EKİCİ¹  Burcu TURGUT²  Hasan AKDENİZ³ **Öz**

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin çizimlerinden ödev kavramına ilişkin düşüncelerini analiz etmektir. Çalışma nitel araştırma modeli kapsamında durum çalışması deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Amaçlı çalışma grubu seçilen araştırma toplam 225 lise öğrencisinin katılımıyla hazırlanmıştır. Verilerin toplanmasında çizme-yazma tekniği kullanılmıştır. Bu süreçte verilerin analizinde NVivo9.3 programından yararlanılarak içerik analizi yapılmıştır. Çalışmada öğrencilerin oldukça orijinal çizimler yaptıkları ve çok fazla yazıyla açıklama ihtiyacı duymadıkları belirlenmiştir. Bu kapsamda lise öğrencilerinin ödev kavramıyla ilgili düşünceleri çizme-yazma tekniğiyle toplam 6 kategori kapsamında analiz edilmiştir. Bu kategoriler şu şekilde sıralanmaktadır; “Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi, Kontrol altına alıcı etkisi, Ödev yapabilmenin gerekleri, Sürekli çalışma gerektirmesi, Paylaşım gerektirmesi ve Oyunu hatırlatması” kategorisine ait çok fazla görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Bu kapsamda ise ödev yapabilmek için geç saatlere kadar çalışmak gerektiği, masa başında oturmak gerektiği ve ödev yapmanın kişiyi kontrol altında tuttuğu belirtilmektedir. Ayrıca öğrenciler çizimlerinde ve yazımlarında ödevin öğrencilerin akademik gelişiminde etkisi olduğu, paylaşma duygusunu geliştirdiği, bir konuyla ilgili teknolojiyi de kullanarak geniş kapsamlı bilgi elde edebileceklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak; öğrencilerin ödevle yönelik hem olumlu hem de olumsuz düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Ödev, çizme-yazma tekniği, içerik analizi

Research Article

Analysis of High School Students’ Views on the Concept of “Homework” from their Drawings

Abstract

The purpose of this study is to analyze the views of high school students on the concept of “homework” from their drawings. The study was prepared by using a case study design within the qualitative research model. Purposive study group selected research was prepared with the participation of 225 high school students in total. Drawing-writing technique was used to collect the data. In this process, content analysis was made by using NVivo 9.3 program in the analysis of the data. In the study, it was determined that the students made quite original drawings and did not need to explain with too much text. In this context, the views of high school students about the concept of homework were analyzed within a total of 6 categories with drawing-writing technique. These categories are as following; “Continuous working requirement, Enlightening/cleaner effect of the homework, Getting under control effect, Requirements for homework, Sharing requirement, Game reminder”. It has been found out that students have a lot of opinions especially about the category “Continuous working requirement”. In this context, it is stated that studying until late hours and sitting at the table is necessary to be able to do homework and doing homework keeps the person under control. In addition, it has been also seen that, Students expressed in their drawings and writings; the homework has an effect on the academic development of the students, it develops a sense of sharing and that they can obtain a wide range of information by using the related technology. As a result; it was determined that students have both positive and negative thoughts towards homework.

Keywords: Homework, drawing-writing technique, content analysis

Geliş Tarihi: 07/07/2018

Kabul Tarihi: 16/12/2018

* **To cite this article:** Ekici, G., Turgut, B. & Akdeniz, H. (2019). Lise öğrencilerinin çizimlerinden “ödev” kavramına ilişkin düşüncelerinin analizi. *International e-Journal of Educational Studies (IEJES)*, 3 (6), 58-69. DOI: 10.31458/iej.441521

¹ Prof. Dr., Gazi University, Ankara, Turkey, gekici@gazi.edu.tr,

² Graduate Student, Gazi University, Ankara, Turkey, burcuturgut@gmail.com

³ PhD Student, Gazi University, Ankara, Turkey, hasanakdeniz.gazi@gmail.com

Corresponding Author e-mail address: gekici@gazi.edu.tr

1. GİRİŞ

Öğrencinin okula başlamasıyla birlikte hayatında ödev hazırlama süreci de başlamaktadır. Ödev öğrencilerin çoğunun sevmediği bir uygulama olmasına rağmen eğitim hayatının vazgeçilmezlerindedir. Ödevler hem ders içinde hem de ders dışında yapılabilecek uygulamalardan olup ilgili literatürde genelde ders dışı öğretim uygulamalarından biri olarak kabul edilmektedir (Hong & Lee, 1999). Yapılan çalışmalarda, ödevlerin farklı yaş gruplarında farklı etkiye sahip olduğunun belirtilmesine rağmen, özellikle ilkokul çağı çocuklarının akademik başarılarına etkisinin bulunmadığını, ortaokulda kısmen etkisi olduğunu ve ev ödevlerinin daha çok lise döneminde etkili olduğunu göstermektedir (Cooper & Valentine, 2001; Cooper, Robinson & Patall, 2006; Rudman, 2014). Ayrıca öğretmenlerin öğrenciye ilgi göstermesinin öğrencinin verilen görevleri tamamlamada daha istekli olmasını sağlamada önemli bir faktör olduğu kaydedilmiştir (Kapıkıran & Kıran, 1999). Ödevlerin öğretim kademeleriyle ilişkilendirilmesinin ötesinde, ödevler öğrencilerin sıkılmayacağı şekilde verilmeli ve sosyal gelişimlerini engellememelidir. Öğrencilerin kişisel özelliklerini kazanacakları dönemlerde onları eve kapatacak başka şeylere vakit ayıramayacak hale gelmelerini sağlayacak ödevlerin yararından çok zararı görülecektir (Eren & Henderson, 2007). Ancak ilgili literatürde ödevin öğrenciye katkısının olup olmadığı, hangi okul döneminde nasıl bir katkısı olduğu, hangi ödevlerin öğrencilere daha yararlı olduğu, ödev konusunda ailenin katkısı ne olmalıdır gibi konular hala tartışılan konulardandır (Deveci, 2011; Eren & Henderson, 2011; Froiland, 2011; Rudman, 2014). Fakat öğrencinin ödev yapmaktaki başarısının verilen ödevde, ödevin verilme sıklığına ve içeriğine, öğrencinin dersi sevip sevmemesi, ödevin sonunda ödül-ceza şeklindeki seçeneklerin olup-olmaması, ailesinin ödevine destek verip-vermemesi, grup veya bireysel olarak yapılabilecek bir ödev olup-olmaması gibi pek çok faktöre bağlı olduğu düşünülecek olursa uzun yıllar araştırmacıların gündeminden düşmeyecek bir konu olarak algılanabilir. Ödevin etkisi ve verilip verilmemesi gerektiği konusu çok boyutlu incelenmesi gereken bir konudur. Çünkü ödevin niteliği, öğrenci özellikleri, veli özellikleri, öğretmen özellikleri, okul nitelikleri gibi pek çok faktörün etkisinde olan bir uygulamadır.

Ödevin öğrenciler üzerindeki etkisinin olduğu noktasından hareketle özellikle lise öğrencilerinin ödev konusundaki düşüncelerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Ödev konusunda farklı katılımcı gruplarıyla hazırlanmış olan pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Bu araştırmaların ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin katılımıyla yapılmış olduğu belirlenirken (Gedik, Altıntaş & Kaya, 2011; Sarıgöz, 2011; Benli & Sarıkaya, 2013; Deveci, Önder & Çepni, 2013; Gedik & Orhan, 2013; Ekici & Akdeniz, 2018) lise öğrencilerinin katılımıyla yapılmış olan araştırmanın yetersiz olduğu ve ödev konusunda öğrencilerin görüşlerinin çizme-yazma tekniğiyle belirlendiği herhangi bir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle, bu araştırma sonuçlarının literatüre dikkat çekici ve farklı bir bakış açısı kazandıracak değerli bilgiler sunacağı umulmaktadır. Ayrıca öğrencilerin çizme-yazma tekniğini kullanarak ödev konusundaki düşüncelerini açıklarken oldukça fazla metaforlardan yararlandıkları ve ödev konusundaki düşüncelerini açıklarken benzetmeler yaptıkları belirlenmiştir. Bu sonuç çalışmaya özel bir nitelik kazandırmakta olup öğrencilerin konuya zengin bakış açılarını ifade etmektedir. Konuyla ilgili öğrencilerin katılımıyla yapılan çalışmaların yanında, velilerin öğrenci ödevleri konusundaki görüşlerinin değerlendirildiği (Scot-Jones, 1995; Duru & Çöğmen, 2017) ve öğretmenlerin öğrenci ödevleri konusundaki görüşlerinin değerlendirildiği (Turanlı, 2007; Ersoy & Anagün, 2009; Duban, 2016) araştırmaların genelde nicel modelde hazırlanmış olan çalışmalar olduğu belirlenirken bu araştırmanın nitel modelde hazırlanmış bir çalışma olması da diğer çalışmalardan yöntemsel olarak farklılığını ifade etmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin çizimlerinden ödev kavramına ilişkin düşüncelerini analiz etmektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni

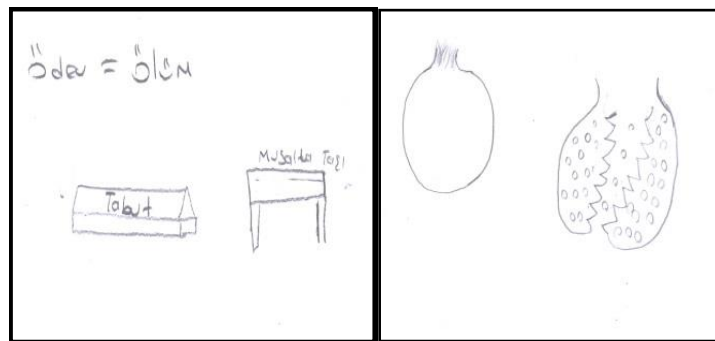
Bu araştırmada, nitel araştırma modeli kapsamında durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, bir olguyu bulunduğu doğal gerçek yaşam çerçevesi içinde belirleyen, durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen oldukça kapsamlı veriler sağlayan bir araştırma desendir (McMillan, 2000; Yin 2003). Durum çalışmasında verilerin olabildiğince ayrıntılı, doğrudan ve mümkün olduğunca katılımcıların ifadeleriyle (ki bu çalışmada çizimleriyle de veriler desteklenmiştir) desteklenerek sunulması oldukça önemlidir (Patton, 1990; Punch, 2005). Bu çalışmada da veriler mümkün olduğunca detaylı analiz edilmiş, uygun bölümlerde hem çizimlerden hem de yazımlardan örnekler verilmiş ve çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği yönünde de gerekli literatür desteği sağlanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara’da bir lisenin farklı sınıflarında kayıtlı toplam 225 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin seçiminde çalışmaya gönüllü katılmak istemek, araştırmacıların ulaşılabilirliği, mümkün olduğunca sosyal ve fen alanlarından farklı alanlarda kayıtlı öğrencilerin katılımı sağlanarak amaçlı çalışma grubu seçiminde karşılaşılabilecek problemlerin (Knight ve diğ., 2013) mümkün olduğunca araştırmadaki etkisinin azaltılması sağlanmaya çalışılmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri çizme-yazma tekniğiyle toplanmıştır. Bu teknik son yıllarda oldukça fazla kullanılmakta olup, sadece çizim tekniği olarak ve ya çizme-yazma tekniği olarak birlikte kullanılmaktadır (Kalvaitis & Monhardt, 2012; Kalaycı, 2017; Kaya, 2017; Baysal, Apak-Tezcan & Araç, 2018). Bu teknik kavramlarla ilgili gizli kalmış düşünce, anlama, tutum ve bilişsel yapıyla ilgili görsel imajı ortaya çıkarmayı amaçlayan doğal ve yüksek nitelikli veriler elde edilmesi açısından oldukça yararlıdır. Çalışmada katılımcıların “ÖDEV kavramıyla ilgili düşündüklerinizi şekille çizerek ve yazarak anlatınız?” sorusuna görüşlerini detaylıca ifade etmeleri istenmiştir. Şekil 1’de çizme-yazma tekniğine ait örnekler verilmiştir. Bu kapsamda K72 ve K152 numaralı katılımcıların kâğıtları örnek olarak kullanılmıştır.



Şekil 1. Çizme-yazma tekniğine göre hazırlanmış örnekler (K72 ve K152)

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizine başlamak için öncelikle öğrencilerin cevap kâğıtları 1’den 225’e kadar numaralandırılmıştır. Bu çalışmada sosyal alanlardaki verilerin değerlendirilmesinde çok fazla kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, verileri açıklayabilecek

kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenlenerek yorumlanır (Wimmer & Dominick, 2000; Braun & Clarke, 2006; Lichtman, 2010) ki burada çizimler, kavramlar, basılı dokümanlar... vb her türlü veri kaynakları kullanılır. Verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanması süreci toplam on bir aşamada yapılmıştır. Bunlar (Ekici, 2016a,b);

- (1) kâğıtların incelenme aşaması,
- (2) uygun olmayan kâğıtları eleme aşaması,
- (3) tekrar derleme aşaması,
- (4) kâğıtların 1'den 225'e kadar numaralandırılması aşaması,
- (5) çizim-yazımların incelenmesi aşaması,
- (6) kategori geliştirme aşaması,
- (7) çizim-yazımların kategorilere dağılımı aşaması,
- (8) geçerlik ve güvenilirlik aşaması,
- (9) elde edilen çizim- yazımların frekanslarının hesaplanması aşaması,
- (10) verilerin yorumlanması aşaması ve
- (11) bilişsel modelin oluşturulma aşamasıdır (Ekici, 2016a,b).

Çizme-yazma tekniğinde ödevle ilgili çizimlere örnekler katılımcı numarası belirtilerek kategorilere göre, örneğin: K1 ve K19 olarak sunulmuştur. Bu süreçte verilerin analizinde NVivo9.3 programından yararlanılarak içerik analizi yapılmıştır.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda;

(1) Verilerin kodlanması ve veri analiz süreci kapsamında kavramsal kategoriye nasıl ulaşıldığıyla ilgili yapılanlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır (Daymon & Holloway, 2003; Hruschka ve diğ., 2004),

(2) Araştırmada elde edilen kategorilerin her biri için öğrencilerin görüşlerinden örneklere yer verilmiştir (Wiersma & Jurs, 2005) ve

(3) Yorumlarda ilgili araştırmalar arası tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ise, veri analizinin güvenilirliği; [Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenilirlik % 96 olarak bulunmuştur (Ekici, 2016a,b).

3. BULGULAR

Bu bölümde veriler analiz edilerek uygun tablolar şeklinde sunulmuştur. Bu kapsamda çizimler ve yazımlar ayrı ayrı değerlendirilerek verilmiştir.

Tablo 1. Ödev kavramıyla ilgili çizme-yazma tekniğiyle elde edilen kategori ve kodlara ait bulguların dağılımı

Kategoriler	Kodlar	Çizimler	Yazımlar
1. Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi	Ampul	33	
	Güneş	25	1
	Şampuan	12	
	Ağaç	9	4
	Yemek (pırasa, lahanası, ıspanak)	9	

	vb)		
	Tuz	8	
	Ekmek	3	
	Sebze çorbası	2	
	Yol	2	1
	Yapıştırıcı	2	1
	Paket lastiği	2	1
	Sepette bulunan sebze ve meyveler	2	
	Yemek	1	
	Nar	1	
	Su ve musluk	1	
	Soğan	1	
	Limon	1	
	Telefon	1	1
	Türlü yemeği	1	1
	Matematik dersi	1	1
	Havuç turşusu	1	
	Arının çiçeklerden öz/bal toplaması	1	
	İlaç	1	
	Toplam = 23 çeşit kavram	120	8
	Gülen çocuk figürü	35	
	Mutsuz öğrenci yüzleri	30	
	Öğretmen	10	
	Sürekli kafanızı meşgul etmesi	10	
	Uyuyan çocuk	5	
	Zincirlenmiş insan	2	1
	Meyve ve çekirdekleri	1	
	Sınıf	1	
	Şaşkın bir öğrenci yüz figüre	1	
	Anne ve baba baskısı	1	
	Hapishane	1	
	Fatura ödemek	1	1
	Ödev deposu	1	1
	Korkutucu	1	
	Gökyüzüne ulaşmak	1	
	Okul	1	1
	Ölümlle ilgili (tabut, musalla taşı vb)	1	1
	Sorumluluk	1	1
	İşkence	1	
	Toplam= 19 çeşit kavram	105	6
	Ödev malzemeleri (kitap, defter, kağıt, kalem vb)	40	1
	Masada ders çalışan öğrenci	20	
	Özel çalışma ortamının olması (masa, sandalye, ışık vb)	10	
	Saat	7	3
	Makyaj malzemeleri	2	
	İnternet	1	1
	Ödev yapmaktan mutlu oluyorum	1	1

	Merdiven çıkabilmek	1	1
	Çaba harcamak	1	1
	Toplam=9 çeşit kavram	83	8
	Sakız	17	
	Roman	15	
	Resim çizmek	15	
	Hikaye	7	
	Ağaçların bakımı gibi çalışma gerektirmesi	1	
4. Sürekli çalışma gerektirmesi	Çöp çıkması gibi	1	1
	Merdiven çıkmak	1	1
	Şarjsız telefon	1	
	Toplam=9 çeşit kavram	58	2
	Top oynayan kız öğrenciler	39	
	Hediye paketi	10	
	Aşk	1	1
5. Paylaşım gerektirmesi	Toplam= 4 çeşit kavram	50	1
	Boş dünya	5	1
	Futbol oynamak	5	2
	Kale	5	2
	Top oynamak	4	10
	Top	2	
	Oyun oynamak (floppy bird, modern worefore vb.)	2	2
6. Oyunu vurgulaması	Ödev yazısı	1	
	Lego	1	
	Yapboz	1	
	Saklambaç	1	
	Toplam= 10 çeşit kavram	27	17
	TOPLAM= 74 çeşit kavram	443	42

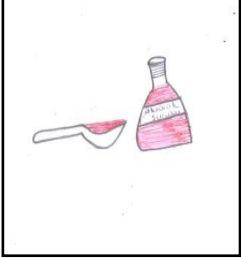
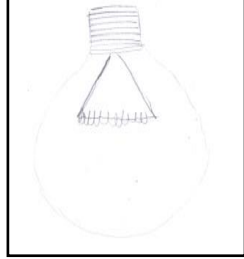
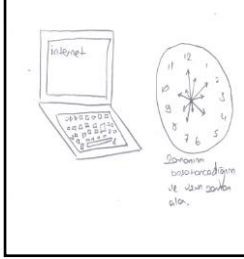


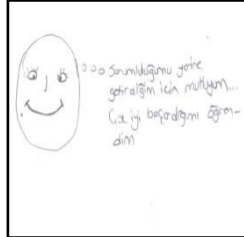

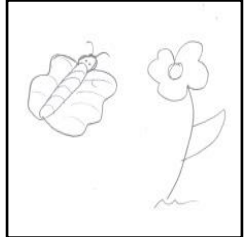

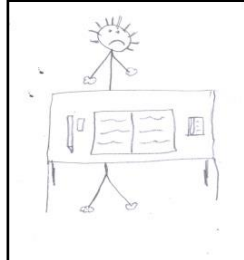
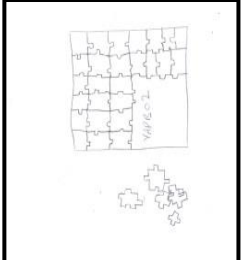

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ödev kavramına ait çizim-yazım bulguları toplam 6 kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilerde hem çizimlere hem de yazımlara yer verilmiştir. Bu kategoriler şu şekilde sıralanmaktadır; “Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi, Kontrol altına alıcı etkisi, Ödev yapabilmenin gerekleri, Sürekli çalışma gerektirmesi, Paylaşım gerektirmesi ve Oyunu hatırlatması”dır.

“Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi” kategorisinde toplam 23 çeşit kavram belirtilmiş olup 120 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 8 yazım ifade edildiği belirlenmiştir.

“Kontrol altına alıcı etkisi” kategorisinde toplam 19 çeşit kavram belirtilmiş olup 105 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 6 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. “Ödev yapabilmenin gerekleri” kategorisinde toplam 9 çeşit kavram belirtilmiş olup 83 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 8 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. “Sürekli çalışma gerektirmesi” kategorisinde toplam 9 çeşit kavram belirtilmiş olup 58 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 2 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. “Paylaşım gerektirmesi” kategorisinde toplam 4 çeşit kavram belirtilmiş olup 50 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 1 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. “Oyunu hatırlatması” kategorisinde toplam 10 çeşit kavram belirtilmiş olup 27 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 17 yazım ifade edildiği belirlenmiştir.

Çizme-yazma tekniğiyle “Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi” kategorisi baskın kategori olarak ortaya çıkmıştır. Bu kategoride en fazla *Ampul*, *Güneş*, *Şampuan*, *Ağaç*, *Yemek* ve *Tuz* kavramlarının ifade edildiği görülmektedir. Öğrencilerin çizimlerinde ödev kavramına ait somut kavramlarla bilişsel yapılarını oluşturdukları belirlenmiştir. Genelde çizimlerle görüşlerini açıkladıkları ancak yazımı daha az kullandıkları belirlenmiştir. 74 kavramın 443 defa çizilmesi ve bununla ilgili 42 yazımın ifade edilmesi bu sonucun bir göstergesidir.

Tablo 2. Öğrencilerin ödev kavramıyla ilgili çizme-yazma tekniğiyle hazırladıkları cevap kâğıtlarından örneklerin kategorilere göre dağılımı

<i>Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi</i>		<i>Ödev yapabilmenin gerekleri</i>	
			
K82	K217	K95	K139
<i>Kontrol altına alıcı etkisi</i>		<i>Paylaşım gerektirmesi</i>	
			
K196	K167	K170	K6
<i>Sürekli çalışma gerektirmesi</i>		<i>Oyunu hatırlatması</i>	
			
K73	K234	K150	K178

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin ödev kavramını açıklamak amacıyla oldukça anlamlı çizimler yaptıkları ve ihtiyaç duyduklarında yazıyla açıkladıkları görülmektedir. Bu çizimlerden bazılarının çok özenle hazırlandığı (örneğin; K73, K196 gibi) belirlenirken her bir çizimin ifade etmek istediği kavramsal yapıyı vurgulayabildiği söylenebilir.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin çizimlerinden ödev kavramına ilişkin düşüncelerini analiz etmektir. Hem çizimlerle hem de yazıyla öğrencilerin görüşlerini belirttikleri tespit edilmiştir. Bu kapsamda ödev kavramına ait çizim-yazım bulguları toplam 6 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler şu şekilde sıralanmaktadır; “Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi, Kontrol altına alıcı etkisi, Ödev yapabilmenin gerekleri, Sürekli çalışma gerektirmesi, Paylaşım gerektirmesi ve Oyunu

hatırlatması”dır. Belirlenen kategorilerde yer alan çizim ve yazımlar analiz edildiğinde şöyle bir dağılım ortaya çıkmaktadır;

“*Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi*” kategorisinde toplam 23 çeşit kavram belirtilmiş olup 120 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 8 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. Bu kategoride en fazla *Ampul, Güneş, Şampuan, Ağaç, Yemek ve Tuz* kavramlarının ifade edildiği belirlenmiştir. Bu sonuç en fazla frekans değerine sahip olan kategorinin çıkmış olması öğrencilerin her ne kadar ödevden hoşlanmıyor olsalar bile kesinlikle ödevin akademik gelişimlerine de katkı sağladığını düşündüklerini göstermektedir. Bu vurgularla ilişkili olarak kategorinin adı ödevin aydınlatıcı/temizleyici/besleyici etkisi olarak ifade edilmiştir. Ödevlerle ilgili yapılmış olan araştırmaların çoğunun öğrencilerin akademik gelişimlerine olan etkisinin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanmış olduğu (Eren & Handerson, 2007; Nuez ve diğ., 2015) ve iyi düzenlenmiş olan ödevlerin öğrencilerin akademik başarılarına olumlu katkı sağladığı (Rudman, 2014; Özcan & Erkin, 2015) belirtilmektedir. Bu araştırma sonunda ödevin *Aydınlatıcı/Temizleyici/ Besleyici etkisi* kategorisinin en yüksek frekans değerine sahip kategori olarak belirlenmesi bu sonucu destekler niteliktedir. Çünkü öğrenciler ödevin öncelikle kendilerinin gelişimleri yönünde önemli bir uygulama olduğu düşüncesindedirler.

“*Kontrol altına alıcı etkisi*” kategorisinde toplam 19 çeşit kavram belirtilmiş olup 105 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 6 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. Bu kategoride en fazla *Gülen çocuk figürü, Mutsuz öğrenci yüzleri, Öğretmen ve Sürekli kafanızı meşgul etmesi* kavramlarının ifade edildiği belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç literatürde farklı ölçme araçlarıyla yapılan araştırmalarda da elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Çünkü ev ödevlerinin çocukların akademik ilgilerini zayıflatma, fiziksel ve duygusal yorgunluğa neden olma, etkili çalışma alışkanlığını olumsuz etkileme, kopya çekme davranışına yönelme ve okula yönelik olumsuz tutum geliştirme gibi olumsuz pek çok etkilerinin olduğu belirtilmektedir (Warton, 2001; Cooper, Robinson & Patall, 2006; Yuladır & Doğan, 2009; Katz, Eliot & Nova, 2014). Farklı bir bakış açısıyla Turanlı (2007) ve Patall, Cooper ve Robinson (2008) ödevler nedeniyle üzerlerinde baskı hisseden öğrencilerin aileleri ile olan sosyal ilişki ve iletişimde problemler yaşadıklarını vurgulamaktadır. Bu araştırma sonunda da ödevlerin öğrenci üzerinde kontrol edici özelliğinin ortaya çıkmış olması, öğrencilerin bu duygusal baskı altında olduklarını hissettiklerini ortaya koymaktadır. Bu etkinin öğrenciyi çok mutlu etmeyen bir etki olduğunu söylemek mümkündür.

“*Ödev yapabilmenin gerekleri*” kategorisinde toplam 9 çeşit kavram belirtilmiş olup 83 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 8 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. Bu kategoride en fazla *Ödev malzemeleri (kitap, defter, kağıt, kalem vb), Masada ders çalışan öğrenci ve özel çalışma ortamının olması (masa, sandalye, ışık vb)* kavramlarının ifade edildiği belirlenmiştir. Nitelikli ödevlerin yapılabilmesi ödev yapabilmenin gereklerini yerine getirmekle doğrudan ilişkilidir. Öncelikle ödevin, çocuğun ilgi ve merak duygusuna hitap etmesi gerekiyor ki, aksi halde hiçbir yarar sağlamamakta, özellikle her gün verilen ödevlerin, çocuklar açısından çok sıkıcı olduğu ve genellikle de ödevlerin yapılmadığı belirtilmektedir (Yıldırım, 2008). Bu noktada öğretmenlerin ödevleri verirken mutlaka öğrenci imkânlarını bilmesi gerekmektedir. Çünkü ev ödevlerinin öğrenci başarısına etkisinin yanında, etkili hazırlanmasında ailenin, ev ortamının ve çalışma atmosferinin de etkisi bulunduğu (Cooper & Valentine, 2001: 34-45) ifade edilmektedir. Cooper’a (2007) göre ödev, öğretmenlerin öğrencilerinden okul saatleri dışında yapmalarını istedikleri görevlerdir ki bu durum öğretmenin ödev verirken öğrencinin bireysel şartlarını iyi değerlendirmesi gerektiği konusunun önemli olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla ödev yapabilmenin gerektirdiği imkanlara sahip olmayan öğrenciler ödevlerini yapamadıklarında dersten, öğretmeninden ve hatta okuldan uzaklaşma eğilimi gösterebilecektir. Bu davranış öğrenci için olumsuzlukların habercisi olabilmektedir.

“*Sürekli çalışma gerektirmesi*” kategorisinde toplam 9 çeşit kavram belirtilmiş olup 58 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 2 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. Bu kategoride en fazla *Sakız, Roman ve Resim* kavramlarının ifade edildiği belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda ödevin verilmiş sıklığı,

öğrencilerin ödevlerini tamamlama süresi, öğrencilerin ilgisi vb. gibi faktörlerin (Kralovec & Buell, 2001: 39-42; Yıldırım, 2008) ödev yapmakta etkili olduğu belirtilirken, öğrencinin sürekli çalışmasını gerektirecek şekilde ödev verilmemesi oldukça önemli konulardan birini oluşturmaktadır. Çünkü öğrencilerinde çok yönlü gelişimi devam eden bireyler olduğu ve bu gelişimlerini farklı tecrübelerle tamamlayabilecekleri zamanları ödev yapmakla geçirmemelerine dikkat etmekte yarar görülmektedir.

“Paylaşım gerektirmesi” kategorisinde toplam 4 çeşit kavram belirtilmiş olup 50 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 1 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. Bu kategoride en fazla *Top oynayan kız öğrenciler, Hediye paketi ve Aşk* kavramlarının ifade edildiği belirlenmiştir. Ödevler öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını ve pozitif davranışlar geliştirmelerini sağlayabilecekse, aile ve okul arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlayacaksa (www.ed.gov./pubs/edpubs.html), öğrenciler arasındaki iletişimi güçlendirebilecekse, öğrencilerin ödev yapmaktan keyif olmalarını sağlayacaksa, ödev yapmanın mantığını kavramasını destekleyecekse ancak yararlı olacaktır. Aksi halde olumsuz rekabetlere sebep olabilecektir. Ödevlerin temel amaçlarından biri paylaşımına imkan vermesi olmalıdır. Aksi halde öğrencileri gereksiz bir hırs ve rekabet içinde okul yaşamlarında paylaşım mutluluğunu hissetmeden eğitimlerini sürdürmek zorunda bırakabiliriz.

“Oyunu hatırlatması” kategorisinde toplam 10 çeşit kavram belirtilmiş olup 27 çizimle tekrar edildiği ve bu konuda 17 yazım ifade edildiği belirlenmiştir. Bu kategoride en fazla *Boş dünya, Futbol oynamak, Kale ve Top oynamak* kavramlarının ifade edildiği belirlenmiştir. Oyun noktasında öğrencilerin ödev yapmayı sevdiğini, ödev yapmaya yönelik pozitif tutum içinde olduklarını ve keyif aldıklarını düşündürmektedir. Öğrencilerin özellikle grup çalışması yapabilecekleri ödev çeşitleriyle oyun ortamında ve paylaşımı gerektirir şekilde ödev uygulamalarına yer verilebilir.

Sonuç olarak; öğrenme öğretme sürecinde öğrencilere ödevler verilmektedir. Bunlar verildiği derse göre Türkçe, matematik, fen ödevi; amacına göre hazırlık ödevi, uygulama ödevi, proje-performans ödevi; yöntemine göre araştırma ödevi, gözlem ödevi vb.; yapıldığı yere göre sınıf ödevi, ev ödevi, kütüphane ödevi vb.; süreye göre günlük, aylık, dönem ödevi, kişi sayısına göre bireysel ödev, grup ödevi, küme ödevi, sunuluş biçimine göre yazılı, sözlü, görsel ödev gibi adlandırılmaktadır (Güneş, 2014). Bu nedenle öğrenciler öğrencilik yaşamları boyunca farklı farklı ödev uygulamalarıyla karşılaşmaktadırlar. Bu farklılık ve kargaşa durumu bu araştırma sonunda elde edilen sonuçlarda da kendini göstermektedir. Öğrencilerin çizimlerinde ödev kavramına ait somut kavramlarla bilişsel yapılarını oluşturdukları belirlenmiştir. Genelde çizimlerle görüşlerini açıkladıkları ancak yazımı daha az kullandıkları belirlenmiştir. 74 kavramın 443 defa çizilmesi ve bununla ilgili 42 yazımın ifade edilmesi bu sonucun bir göstergesidir. Öğrencilerin ödevin yararlarının farkında oldukları ancak aşırı verilen ödevlerle ödevlere karşı olumsuz düşüncelerinin de olduğu belirlenmiştir. Öğrencileri ödev hazırlarken ailelerinin desteklerine ihtiyaç duydukları, çok fazla vakit harcamalarını gerektiren, duygusal olarak olumsuz etkileyen, ulaşamayacakları bilgileri/ materyalleri/malzemeleri kapsayan ödevlerin verilmesi vb. ödevin beklenen yararından çok zarar verebileceği göz ardı edilmemelidir. Belirtilen sebepler ve elde edilen sonuçlar yönünde, öğretmenlerin öğrencilerine ödev verirken dikkatli davranmalarında ve öğrenci imkanlarını değerlendirmelerinde yarar görülmektedir. Özer ve Öcal’ın (2012) hazırladıkları araştırma sonunda öğrencilerin ev ödevlerine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenirken, Kapıkıran ve Kıran (1999) yaptıkları deneysel çalışma sonunda ödevin başarı testinde bir etki yapmadığını belirlemişlerdir. Bu sonuçlar ödevlere yönelik olumlu tutumun gelişiminin farklı değişkenlerin etkisinde olduğunu ifade etmektedir. Ödev hazırlamanın bir alışkanlık ve bir kültür olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin ilk eğitim kademelerinden itibaren ödev yapma alışkanlığı ve kültürü kazanabilmeleri yönünde etkinlikler yapmaları sağlanmalıdır.

4.1. Öneriler

Bu araştırma görüşme gibi farklı veri toplama teknikleriyle desteklenerek, farklı branşlardaki öğrencilerin katılımıyla ve farklı derslerin ödevlerine yönelik görüşlerin belirlendiği araştırmalar hazırlanabilir. Ayrıca öğrencilerin farklı kategorilerde belirttikleri görüşlerinin sebeplerini belirlemeye yönelik, özellikle karma model ve karma modelin farklı desenlerinde düzenlenen araştırmalar hazırlanabilir. Ödevin farklı katılımcı gruplarıyla ilgili bir etkinlik olduğu düşünüldüğünde öğrenci görüşlerinin veliler ve öğretmenlerin görüşleriyle karşılaştırıldığı araştırmalar hazırlanabilir.

Bilgilendirme

Bu çalışma 27-30 Nisan 2018 tarihinde Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde düzenlenen X. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş tam metin halidir.

5. KAYNAKÇA

- Baysal, Z. N., Apak Tezcan, Ö., & Araç, K. E. (2018). Perceptions of elementary school students: Experiences and dreams about the life studies course. *Universal Journal of Educational Research*, 6 (3), 440-454.
- Benli, E., & Sarıkaya, M. (2013). Fen ve teknoloji dersinde verilen ödevlere yönelik ilköğretim II. kademe öğrencilerinin sınıf düzeyleri ve cinsiyete göre görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 489-502.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Cooper, H. (2007). *The battle over homework: Common ground for administrators, teachers, and parents*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Cooper, H., Robinson, J. C., & Patall, E. A. (2006). Does homework improve academic achievement? A synthesis of research, 1987–2003. *Review of Educational Research*, 76 (1), 1-62.
- Cooper, H., & Valentine, J. C. (2001). Using research to answer practical questions about homework. *Educational Psychologist*, 36, 143–153.
- Daymon, C., & Holloway, I. (2003). *Qualitative research methods in public relations and marketing communications*. London: Routledge.
- Deveci, İ., Önder, İ., & Çepni, S. (2013). Parents' views regarding homeworks given in science courses. *Journal of Baltic Science Education*, 12 (4), 497-508.
- Deveci, İ. (2011). *Fen ve teknoloji dersi kapsamında ilköğretim yedinci ve sekizinci sınıflarda verilen ödevler hakkında öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Duban, N. (2016). Sınıf öğretmenlerinin ev ödevleri hakkındaki görüşleri. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 1, 55-67.
- Duru, S., & Çoğmen, S. (2017). İlkokul ve ortaokul öğrencileri ile velilerin ev ödevlerine yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 16 (1), 354-365.
- Ekici, G. (2016a). Öğretmen adaylarının “bilgisayar” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(3), 755-781.

- Ekici, G. (2016b). Biyoloji öğretmeni adaylarının mikroskop kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi: Bir metafor analizi çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 615-636.
- Ekici, G., & Akdeniz, H. (2018). Lise öğrencilerinin “ödev” kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 135-162.
- Eren, O., & Henderson D. J. (2007). The impact of homework on student achievement. *Econometrics Journal*, 11, 326-348.
- Eren, O., & Henderson, D. J. (2011). Are we wasting our children’s time by giving them more homework? *Economics of Education Review*, 30 (5), 950-961.
- Ersoy, A., & Anagün, Ş.S. (2009). Sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersi ödev sürecine ilişkin görüşleri. *Necati Bey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitim Dergisi*, 3(1), 58-79.
- Froiland, J.M. (2011). Parental autonomy support and student learning goals: A preliminary examination of an intrinsic motivation intervention. *Child Youth Care Forum*, 40, 135–149.
- Gedik, N., Altıntaş, E., & Kaya, H. (2011). Fen ve teknoloji dersinde verilen ev ödevleri hakkındaki öğrenci görüşleri. *Journal of European Education*, 1(1), 6-13.
- Gedik, S., & Orhan, S. (2013). İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi ödevleri hakkında görüşleri. *Karadeniz Araştırmaları*, 38, 135-148.
- Güneş, F. (2014). Eğitimde ödev tartışmaları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-25.
- Hong, E., & Lee, K. (1999). Preferred homework style and homework environment in high-versus low-achieving Chinese students. http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/17/a9/a2.pdf
- Hruschka, D. J., Schwartz, D., St.John, D. C., Picone-Decaro, E., Jenkins, R.A., & Carey, J. W. (2004). Reliability in coding open-ended data: Lessons learned from HIV behavioral research. *Field Methods*, 16 (3), 307-331.
- Kalaycı, S. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının “prokaryot-ökaryot” konusundaki bilişsel yapılarının belirlenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8 (3), 46-64
- Kalvaitis, D., & Monhardt, R.M. (2012). The architecture of children’s relationships with nature: A phenomenographic investigation seen through drawings and written narratives of elementary students. *Environmental Education Research*, 18 (2), 209-227.
- Katz, I., Eilot, K., & Nevo, N. (2014). “I’ll do it later”: Type of motivation, self-efficacy and homework procrastination. *Motivation and Emotion*, 38 (1), 111-119.
- Kapıkıran, Ş., & Kıran, H. (1999). Ev ödevinin öğrencinin akademik başarısına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 54-60.
- Kaya, E. (2017). Biyoloji öğretmen adaylarının “enzim” konusundaki bilişsel yapıları (Erzurum örneği). *EKEV Akademi Dergisi*, 21 (72), 87-108.
- Knight, S. L., Nolan, J., Lloyd, G., Arbaugh, F., Edmondson, J., & Whitney, A. (2013). Quality teacher education research: How do we know it when we see it? *Journal of Teacher Education*, 64 (2), 114-116.
- Kralovec, E., & Buell, J. (2001). End homework now. *Educational Leadership*, 58 (7), 39-42.
- Lichtman, M. (2010). *Qualitative research in education*. Los Angeles: Sage.
- McMillan, J. H. (2000). *Educational research: Fundamentals for the consumer*. Newyork: Addison Wesley Longman.
- Miles, M.B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Nuez, J. C., Suárez N., Rosário, P., Vallejo, G., Valle, A., & Epstein, J. L. (2015). Relationships between perceived parental involvement in homework, student homework behaviors, and academic achievement: Differences among elementary, junior high, and high school students. *Metacognition Learning*, 10(3), 375-406.
- Özcan, Z. Ç., & Erktin, E. (2015). Enhancing mathematics achievement of elementary school students through homework assignments enriched with metacognitive questions. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 11(6), 1415-1427.
- Özer, B., & Öcal, S. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ev ödevlerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 1-16.
- Patall, E.A., Cooper, H., & Robinson, J.C. (2008). Parent involvement in homework: A research synthesis. *Review of Educational Research*, 78(4), 1039-1101.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. USA: Sage.
- Punch, K.F. (2005). *Introduction to social research—quantitative & qualitative approaches*. London: Sage.
- Rudman, N. P. C. (2014). A review of homework literature as a precursor to practitioner-led doctoral research in a primary school. *Research in Education*, 91, 12-29.
- Sarıgöz, O. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin kimya derslerinde verilen ev ödevleri hakkındaki düşüncelerinin değerlendirilmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 1, 80-87.
- Scott-Jones, D. (1995). Parent-child interactions and school achievement. In B.A. Ryan & G.R. Adams (Eds.), *The family-school connection: Theory, research, and practice* (pp. 75-107). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Wiersma, W., & Jurs, S.G. (2005). *Research methods in education: An introduction*. Boston: Ally and Bacon.
- Wimmer, R.D., & Dominick, J.R. (2000). *Mass media research: An introduction*. Belmont: Wadsworth Publishing Company.
- www.ed.gov./pubs/edpubs.html
- Turanlı, A.S. (2007). Gerçek bir ikilem: Ödev vermek ya da vermemek? *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 136-154.
- Yıldırım, H. (2008, 15 Kasım). Ev ödevi nedir ne değildir? *Akşam Gazetesi*, s.12.
- Yin, R. (2003). *Case study research: Design and methods*. Thousand Oaks: Sage.
- Yuladır, C., & Doğan, S. (2009). Fen ve teknoloji dersinde öğrencilerin ev ödevi performansını arttırmaya yönelik bir eylem araştırması. *Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 12, 211-236.